

prof. dr hab. Małgorzata Skorupa
Akademia Muzyczna w Gdańsku
80-743 Gdańsk, ul. Łąkowa 1-2
Dziedzina: sztuki
Dyscyplina artystyczna: sztuki muzyczne

Gdańsk, 10.07.2022

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca opinii

Komisja do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi; zlecenie podjęte na podstawie pisma sygnowanego przez Przewodniczącą, prof. dr hab. Agatę Jarecką z dnia 16.05.2022 roku.

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani Magdalena Gąsior jest absolwentką Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu w klasie prof. Krzysztofa Bruczkowskiego, u którego kontynuowała edukację w Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu. Dyplom studiów magisterskich uzyskała w 2015 roku. Odbyła również studia w Conservatorio Santa Cecilia w Rzymie w klasie Massimo de Bonfils, zakończone dyplomem z wyróżnieniem w 2014 roku. W roku 2017 rozpoczęła studia doktoranckie w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, pod kierunkiem dr hab. Tomasza Króla. Jako uczennica i studentka była uczestniczką i laureatką konkursów skrzypcowych. W 2009 roku zakwalifikowała się do II etapu VIII Ogólnopolskiego Konkursu Skrzypcowego im. Z. Jahnkego. W 2014 roku uzyskała I miejsce w XIII Międzynarodowym Konkursie Muzycznym „Citta’ di Caserta” we Włoszech. Brała również udział w eliminacjach do konkursu w Sendai (Japonia) - 2009, w konkursie stypendialnym w Stendal (Niemcy) - 2010, w Velden Am Worthersee (Austria) - 2010 i w Fermo (Włochy) - 2012. Uczestniczyła w kursach mistrzowskich i warsztatach skrzypcowych. Koncertowała w kraju i za granicą. Była stypendystką Prezydenta Miasta Wrocławia oraz Rektora Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Magdaleny Gąsior pod tytułem *Interpretacja kapryśków na skrzypce solo Grażyny Bacewicz, Bronisława Kazimierza Przybylskiego oraz Salvatore Sciarrina skomponowanych w II połowie XX wieku pod kątem techniki wykonawczej i estetyki brzmienia instrumentu* składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu. Na dzieło artystyczne składają się nagrania następujących utworów: G. Bacewicz – *4 capricci na skrzypce solo* (1968), B. K. Przybylski – *Kaprys na skrzypce solo* (1976) oraz S. Sciarrino – *Sei Capricci Per Violino* – dedykowane S. Accardo (1976) . Nagrania powstały w 2021 roku, a ich realizacji dokonało Studio Nagrań EOS z siedzibą we Wrocławiu, ul. Kamieniogórska 16.

Zaproponowany temat pracy jest oryginalnym spojrzeniem na formę kapryśków przeznaczoną na skrzypce solo, powstałą w II połowie XX wieku. Zbiór nagranych utworów daje dowód zarówno kreatywności, wrażliwości na kolorystykę jak i umiejętności odczytania specyfiki muzycznego przekazu poszczególnych kompozytorów. Pozwala również dostrzec umiejętność realizacji strukturalnych w ujęciu naukowym z elementami artystycznej kreacji. Szacunek budzi rzetelne podejście do przeprowadzonych badań, ich usystematyzowanie i drobiazgowy opis, uwzględniający wszelkie aspekty konstrukcyjne i wykonawcze. Warto zauważyć i docenić ogrom pracy, włożonej w przygotowanie rejestracji kapryśków. Wynika on bezpośrednio z konieczności opanowania specyficznych języków muzycznych, w ekstremalny sposób ukierunkowanych na aspekty brzmieniowe w kontekście sonorystycznych poszukiwań autorów. Wybór kapryśków znamionuje nowatorskie podejście Doktorantki do zagadnienia tego rodzaju formy, tradycyjnie kojarzonej z prymatem pierwiastka technicznego. 2 cykle i 1 kaprys, będące materiałem badawczym stanowią obszary indywidualnych poszukiwań brzmieniowych – zarówno na etapie analizowanej pracy kompozytorskiej, jak i praktycznego wykonawstwa.

Płytę otwiera nagranie 4 kapryśków na skrzypce solo G. Bacewicz. To późne dzieło , paralelne z II Sonata na Skrzypce Solo stanowi sumę dokonań Autorki na polu sonorystycznych poszukiwań. Doktorantka wykazała się tu świeżością podejścia do muzycznego materiału, kompetentnym rozwiązaniem problemów technicznych i świadomym podejściem do zagadnień formalnych.

W pierwszym kapryśku nieznacznie zaburzają czytelność drobne wahania tempa we fragmentach triolowych.

Arpeggia skaczące w drugim kapryśku przydałoby się grać czytelniej – zwłaszcza powroty z góry na dół.

W trzecim kapryście w taktach 73 – 76 warto byłoby zadbać o lepszą realizację smyczków skaczących. We fragmentach 0'15" – 0'20" i 2'38" – i dalej – pochody szesnastkowe mogłyby być bardziej selektywne. We fragmencie 1'48" i dalej pojawiły się drobne usterki intonacyjne.

IV kaprys w pełni podsumowuje cykl i satysfakcjonuje jego odbiorcę. Obfituje w urokliwe, nastrojowe kantyleny, prezentuje zróżnicowane nastroje.

W interpretacji 4 kaprysów daje się zauważyć dbałość o spójność formy cyklicznej, indywidualne podejście do jej poszczególnych elementów i świadomość w wykorzystaniu środków technicznych, prowadząca do założonych efektów brzmieniowych.

W Kapryście Przybylskiego Doktorantka znakomicie wywiązała się z dezyderatu kreatywnego operowania muzycznym czasem. Dała wyraz indywidualnemu wyczuciu chwili i nastroju, umiejętności operowania elementami improwizacyjnymi, odkrywczym podejściem do brzmienia. Imponuje tu duże spektrum odcieni małych dynamik, umiejętność budowania narracji poprzez konsekwentne zagospodarowanie pauz, jako elementu wzmagającego ekspresję. W okolicach 4'30" nagrania pojawiają się drobne usterki intonacyjne. Po 5'50" następuje fragment zaskakujący słuchacza bogactwem inwencji w zakresie sonorystyki. Odbiorca dzieła z zainteresowaniem oczekuje prezentacji kolejnych muzycznych struktur.

Dzieło artystyczne wieńczy wykonanie cyklu kaprysów S. Sciarrino.

Kaprys I – pomimo zagęszczenia materiału muzycznego absolutnie czytelna pozostaje idea muzycznej wypowiedzi oraz interesująca narracja. Szacunek budzi selektywność żywych przebiegów flażoletowych i świetne opanowanie artykulacji.

Początek II kaprysu ujmuje wręcz pastoralnym nastrojem. Doktorantka z zawiłych tremoli potrafi wydobyć specyficzne struktury melodyczno – harmoniczne. Gruntowna analiza wagi i znaczenia poszczególnych elementów oraz ich artystyczne ukształtowanie daje pełne spektrum doznań i pozwala spojrzeć na skrzypce z zupełnie nowej, odkrywczej strony. Tremola *sul ponticello* stanowią świetne dopełnienie aury brzmieniowej, nieco łamiąc kontemplacyjny nastrój.

W interpretacji Kaprysu III warto docenić elementy quasi polifonii – pojawiające się na skutek świadomej i bardzo sprawnej emisji różnego typu flażoletów. Czytelna repetytywność struktur rytmicznych i przemyślana interpretacja owocuje tu jasnym podaniem formy.

Kaprys IV – zmienność – jego podstawowa idea została tu w pełni oddana. Drobiazgowe zrealizowanie bardzo szczegółowo skodyfikowanych intencji Autora wymagało przyswojenia indywidualnego języka muzycznego i zapisu,

opartego na nowatorskich pomysłach sonorystycznych. Warto w tym miejscu docenić znakomitą jakość realizacji nagrania.

Kaprys V – *un sospiro* – wzdychając – w istocie daje słuchaczowi wytchnienie po miejscami agresywnie prowokujących strukturach glissandowych IV Kaprysu. Efekty zamierania, wygaszania dynamiki Doktorantka opanowała do doskonałości. Wyciszanie poszczególnych współbrzmień dowodzi świetnej współpracy z akustyką sali nagrań.

Con brio – Kaprys VI – to utwór żywiołowy, rekapitulujący całość cyklu. Bardzo efektownie otwiera go efekt uderzania palcami lewej ręki w gryf instrumentu. Docenić tu należy element świadomej prezentacji materiału motywicznego całego cyklu i połączenie jej spójną narracją.

Doktorantka zaprezentowała się w omawianych nagraniach jako profesjonalistka. Należy docenić poszukiwania własnych interpretacji, bogaty wachlarz środków wykonawczych, dbałość o detale i świadomość formalnych inspiracji, odniesień i poszukiwań.

Opis dzieła artystycznego składa się ze Wstępu, w którym Autorka przedstawia tezę pracy. Jej meritum stanowi udowodnienie faktu, że aspekty techniczne i interpretacyjne w wybranych kapryсах II połowy XX wieku stanowią podłoże do poszukiwań ekspresyjnych, brzmieniowych i estetycznych.

Rozdział I „O kaprysie” zawiera rys historyczny formy kaprysu, zawężony do ósrodków polskiego i włoskiego, a także metodologię analizy form, będących przedmiotem badań.

Rozdział II podsumowuje przemyślenia dotyczące stylistyki muzycznej w zbiorach kaprysov G. Bacewicz i S. Sciarrino. Rozdział ten jest w ujęciu Autorki kluczowy jako punkt wyjścia interpretacji, bowiem precyzuje ściśle dezyderaty wykonawcze, które są najbardziej istotne dla Doktorantki – stylistyka, dynamika, artykulacja, sonorystyka.

W III rozdziale Doktorantka zagłębia się w rozważania natury akustycznej, oraz ich implikacje rzutujące na stronę brzmieniową i kształtowanie ekspresji dzieł – głównie S. Sciarrino. Drobiazgowo i kompetentnie opisuje akustyczną genezę emisji flażoletów, która miała decydujący wpływ na akustyczny obraz zarejestrowanych kaprysov. Należy tu docenić kompetencje Doktorantki, wybiegające spoza zainteresowania sztuką w kierunku dziedziny fizyki.

Rozdział IV daje kreatywną wykładnię interpretacji analizy szczegółowej wszystkich zarejestrowanych kaprysov. Wykładnia owa daje prymat aspektom brzmieniowym, dynamicznym i ekspresyjnym, co stanowi indywidualne podejście do interpretacji formy, powszechnie uważanej za popis techniczny. Ta tendencja jest zgodna z duchem czasu i skłonnościami do ewoluowania form oraz ich symbiotycznego przekształcania się w odmienne struktury formalne.

Istotą rozdziału V jest scharakteryzowanie problemów wykonawczych wszystkich omawianych kaprysów, w odniesieniu do elementów dzieła muzycznego. Daje się tu zauważyć intelektualne podejście i dogłębną znajomość charakteryzowanych zagadnień.

Podrozdziały poświęcone uwagom wykonawczym zawierają sporo autorskich rozwiązań problemów technicznych, przystępnie i rzeczowo sformułowanych, dowodzących analitycznego podejścia do procesu muzycznej i warsztatowej realizacji.

Konkluzja

Praca doktorska pani magister Magdaleny Gąsior jest ambitnym przedsięwzięciem artystycznym opatrzonym rzetelnym i wnikliwym opisem. Doktorantka w sposób nowatorski podeszła do zjawiska formalno – technicznego, jakim jest kaprys na skrzypce solo i scharakteryzowała jego miejsce w literaturze II połowy XX wieku. W swych badaniach położyła nacisk na aspekt sonorystyczny, który stanowi o specyfice gatunku w omawianym okresie. Wykorzystała osobiste doświadczenia pracy nad swym rozwojem artystycznym w ośrodkach polskim i włoskim, dając indywidualną i drobiazgową charakterystykę kaprysów z nich pochodzących oraz powstałych nieomal równocześnie. Przyswoiła znakomicie oryginalne języki muzyczne analizowanych kompozycji, rejestrując ich w pełni przekonujące interpretacje.

Niniejszym stwierdzam, że dzieło artystyczne i jego opis spełniają wymogi stawiane rozprawom doktorskim na stopień doktora sztuk muzycznych, zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki art.13 ust.1. **Wnoszę o przyjęcie pracy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.**

Magdalena Gąsior